

Rolnummer 6300
Arrest nr. 160/2016 van 14 december 2016

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel III.26, § 2, van het Wetboek van economisch recht, gesteld door de Nederlandstalige Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters E. De Groot en J. Spreutels, en de rechters J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, P. Nihoul en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter E. De Groot,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 23 oktober 2015 in zake de bvba « Algemene Verbouwingswerken LUBO » tegen Eli Verhasselt, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 19 november 2015, heeft de Nederlandstalige Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel III.26, § 2, van het Wetboek van Economisch Recht de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, samengelezen met artikel 6, § 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat het de onderneming die een vordering baseert op een activiteit waarvoor zij op de datum van de inleiding niet is ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen, sanctioneert met de niet-ontvankelijkheid van de vordering, zonder mogelijkheid tot regularisatie tijdens het geding, hetgeen een onevenredig zware sanctie lijkt te zijn rekening houdend met het doel van de maatregel ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Eli Verhasselt, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. W. Westerlinck, advocaat bij de balie te Dendermonde;
- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. H. De Bauw, advocaat bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 13 juli 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers E. Derycke en P. Nihoul te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 21 september 2016 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 21 september 2016 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De vordering die door de bvba « Algemene Verbouwingswerken LUBO » is ingesteld voor de Nederlandstalige Rechtbank van eerste aanleg te Brussel strekt tot betaling van een aantal uitgeschreven facturen ingevolge bij Eli Verhasselt uitgevoerde werken, te weten de plaatsing van een veranda. Omdat, volgens hem, de werken gebrekkig zijn uitgevoerd, dient Eli Verhasselt een tegenvordering in. Bovendien werpt hij *in limine litis* de onontvankelijkheid van de hoofdvordering op grond van artikel III.26, § 2, van het Wetboek van economisch recht op, aangezien de eisende partij voor de verwijzende rechter niet is ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen voor de gefactureerde activiteiten.

De verwijzende rechter meent dat artikel III.26, § 2, van het Wetboek van economisch recht het gelijkheidsbeginsel zou kunnen schenden aangezien de effectieve sanctie op een onjuiste of onvolledige inschrijving slechts bestaat in een bijkomend tijdverlies en kosten om opnieuw tot dagvaarding over te gaan, waardoor de vraag kan worden gesteld of het niet aangewezen zou zijn de sanctie van onontvankelijkheid te

vervangen door een sanctie van het louter opschorten van de procedure tot de betrokken aannemer zich correct heeft ingeschreven.

Dienvolgens stelt de verwijzende rechter bovenvermelde prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De verwerende partij voor de verwijzende rechter, Eli Verhasselt, merkt op dat het vroegere artikel 14, vierde lid, van de wet van 16 januari 2003 tot oprichting van een Kruispuntbank van Ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten en houdende diverse bepalingen (hierna : wet van 16 januari 2003), thans artikel III.26 van het Wetboek van economisch recht, in geval van een onvolledige inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen voorziet in een sanctie voor de handelaar in de vorm van een exceptie van onontvankelijkheid van de rechtsvordering. Die sanctie valt historisch te verklaren; de voorloper van de Kruispuntbank van Ondernemingen was het handelsregister, dat bedoeld was om het zwartwerk tegen te gaan van diegenen die handelswerkzaamheden uitoefenden zonder er de juridische, sociale en fiscale gevolgen van te dragen. Sedert de wet van 9 maart 1929 tot wijziging van de wet van 30 mei 1924 tot instelling van het handelsregister bestaat die sanctie van onontvankelijkheid, die later is overgenomen in de artikelen 41 en 42 van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1964 gecoördineerde wetten betreffende het handelsregister, artikel 14 van de wet van 16 januari 2003 en thans artikel III.26 van het Wetboek van economisch recht.

Artikel III.26 van het Wetboek van economisch recht maakt een onderscheid tussen handelaars die zich conform de wettelijke bepalingen correct inschrijven in de Kruispuntbank van Ondernemingen en handelaars die hun wettelijke inschrijvingsverplichtingen, al dan niet bewust, miskennen.

De bedoeling van de wetgever is de ontrading en bestrijding van zwartwerk, aangezien zwartwerk een vorm van fiscale en sociale fraude is met een grote maatschappelijke impact. De sanctie dient te worden gesitueerd in het kader van de wettelijke verplichting tot inschrijving in de Kruispuntbank. Wie in het geheel niet is ingeschreven, verliest zijn vorderingsrecht definitief (artikel III.26, § 1); wie een onvolledige inschrijving heeft, krijgt slechts de sanctie van de onontvankelijkheid van zijn vordering (artikel III.26, § 2).

In geval van een gedeeltelijke inschrijving verliest de handelaar zijn vorderingsrecht niet definitief, indien hij zich nadien regulariseert en hij opnieuw dagvaardt. De sanctie blijft in dat geval beperkt tot de gerechtskosten van de eerdere procedure.

A.1.2. Eli Verhasselt meent dat het niet aan het Hof of aan de verwijzende rechter toekomt te oordelen of de sanctie van de onontvankelijkheid onevenredig is en zou moeten worden vervangen door de opschorting van de procedure; dit behoort immers tot de beslissingsbevoegdheid van de wetgever. Die vervanging zou bovendien tot gevolg hebben dat er geen sprake meer zou zijn van een echte sanctie en dat de tegenpartij gestraft zou worden voor de miskennen van de wettelijke voorschriften door de overtreder, aangezien de overtreder de mogelijkheid zou krijgen de zaak lang op te schorten.

A.2.1. De Ministerraad merkt allereerst op dat artikel III.26, § 2, van het Wetboek van economisch recht een overname betreft van het voorheen geldende artikel 14, vierde lid, van de wet van 16 januari 2003, dat ertoe strekt het zwartwerk te bestrijden, hetgeen is bevestigd in het arrest nr. 46/2007 van 21 maart 2007. Het Hof heeft in dat arrest reeds aanvaard dat voormelde regeling redelijk verantwoord is in het kader van haar doelstelling.

A.2.2. Vervolgens meent de Ministerraad dat de verwijzende rechter het Hof niet ondervraagt over de overeenstemming van de in het geding zijnde bepaling met het gelijkheidsbeginsel, aangezien door de verwijzende rechter niet wordt aangegeven op welke manier twee onderscheiden categorieën van personen verschillend zouden worden behandeld. In essentie wenst de verwijzende rechter van het Hof te vernemen of de in het geding zijnde bepaling geen onevenredig zware sanctie uitmaakt.

Rekening houdend met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aangaande artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, voert de Ministerraad aan dat beperkingen kunnen worden gesteld aan het recht op toegang tot een rechter, op voorwaarde dat dat recht niet in zijn substantie zelf wordt aangetast en dat de beperkingen strekken tot de verwezenlijking van een legitieme doelstelling en niet kennelijk onredelijk zijn.

A.2.3. Toegepast op de in het geding zijnde bepaling meent de Ministerraad dat het recht op toegang tot de rechter geenszins wordt beperkt. Immers, op voorwaarde dat de betrokken partij haar vordering heeft ingeleid vooraleer de daarvoor gestelde verjaringstermijn is verstreken, kan zij haar vordering opnieuw formuleren, zij het met inachtneming van de vereiste dat zij haar vordering moet baseren op een activiteit waarvoor zij op de datum van de inleiding van die vordering in de Kruispuntbank van Ondernemingen is ingeschreven.

Daarnaast kan worden vastgesteld dat, rekening houdend met het arrest nr.46/2007, de sanctie van onontvankelijkheid in redelijkheid te verantwoorden is. Bovendien wordt de nalatige partij niet zonder meer de toegang ontzegd voor de uitoefening van zijn rechten gebaseerd op niet regelmatig gevoerde activiteiten, aangezien zij, na zich voor de betrokken activiteiten vooralsnog te hebben ingeschreven in de Kruispuntbank, zich opnieuw tot de rechter kan wenden teneinde dezelfde rechten af te dwingen. De in het geding zijnde sanctie is, volgens de Ministerraad, proportioneel omdat de in het gebreke blijvende partij de kans krijgt zich te regulariseren en haar vordering opnieuw in te stellen.

- B -

B.1. De aan het Hof voorgelegde prejudiciële vraag heeft betrekking op de bestaanbaarheid van artikel III.26, § 2, van het Wetboek van economisch recht met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat het de onderneming die een rechtsvordering baseert op een activiteit waarvoor zij op datum van de inleiding niet is ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen, de sanctie oplegt van niet-ontvankelijkheid van de vordering, zonder mogelijkheid tot regularisatie tijdens het geding, « hetgeen een onevenredig zware sanctie lijkt te zijn rekening houdend met het doel van de maatregel ».

Derhalve wenst de verwijzende rechter van het Hof te vernemen of de in het geding zijnde bepaling een verschil in behandeling instelt, doordat aan een partij de uitoefening van een grondrecht, te weten het recht op toegang tot de rechter, wordt ontzegd, terwijl dat grondrecht voor elke andere burger wordt gewaarborgd.

B.2. Artikel III.26 van het Wetboek van economisch recht bepaalt :

« § 1. Elk op verzoek van een handels- of ambachtsonderneming betekend deurwaardersexploot vermeldt steeds het ondernemingsnummer.

Bij gebreke aan vermelding van het ondernemingsnummer op het deurwaardersexploit, verleent de rechtbank uitstel aan de handels- of ambachtsonderneming om haar inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen op de datum van het inleiden van de vordering te bewijzen.

Indien de handels- of ambachtsonderneming haar inschrijving in deze hoedanigheid in de Kruispuntbank van Ondernemingen op de datum van het inleiden van haar vordering niet bewijst binnen de door de rechtbank gestelde termijn of indien blijkt dat de onderneming niet ingeschreven is in de Kruispuntbank van Ondernemingen, verklaart de rechtbank van ambtswege de vordering van de handels- of ambachtsonderneming onontvankelijk.

§ 2. Indien de handels- of ambachtsonderneming wel in deze hoedanigheid is ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen, maar haar hoofdvordering, tegenvordering of vordering tot tussenkomst, ingediend bij verzoekschrift, bij conclusie of deurwaardersexploit, gebaseerd is op een activiteit waarvoor de onderneming op de datum van de inleiding van die vordering niet is ingeschreven of die niet valt onder het maatschappelijk doel waarvoor de onderneming op deze datum is ingeschreven, is de vordering van die onderneming onontvankelijk. De onontvankelijkheid is evenwel gedekt, indien ze niet voor elke andere exceptie of verweermiddel wordt ingeroepen ».

B.3. De in artikel III.26 van het Wetboek van economisch recht omschreven sancties vinden hun oorsprong in artikel 14 van de wet van 16 januari 2003 « tot oprichting van een Kruispuntbank van Ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten en houdende diverse bepalingen » en betreffen « een herformulering van de artikelen 41 en 42 van het koninklijk besluit van 20 juli 1964 betreffende het handelsregister en de artikelen 28 en 29 van de wet van 18 maart 1965 op het ambachtsregister » (*Parl. St.*, Kamer, 2002-2003, DOC 50-2058/001, p. 23).

Artikel 42 van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1964 gecoördineerde wetten betreffende het handelsregister, dat zelf teruggrijpt naar artikel 37 van de wet van 3 juli 1956 op het handelsregister (*Belgisch Staatsblad*, 25 juli 1956), bepaalde, vóór het met ingang van 1 juli 2003 (artikel 3, § 1, van het koninklijk besluit van 15 mei 2003, *Belgisch Staatsblad*, 19 mei 2003, tweede editie) werd opgeheven bij artikel 72, 2°, van de voormelde wet van 16 januari 2003 :

« Onontvankelijk is elke hoofdeis, tegeneis of eis tot tussenkomst welke zijn grond vindt in een handelswerkzaamheid waarvoor de verzoeker niet ingeschreven was bij het instellen van de vordering.

De niet-ontvankelijkheid is gedekt indien zij niet vóór iedere andere exceptie of verweermiddel wordt voorgesteld ».

B.4.1. Het recht op toegang tot de rechter, dat een onderdeel is van het recht op een eerlijk proces, kan worden onderworpen aan ontvankelijkheidsvoorwaarden. Die voorwaarden mogen echter niet ertoe leiden dat het recht op zodanige wijze wordt beperkt dat de kern ervan wordt aangetast. Dit zou het geval zijn wanneer de beperkingen geen wettig doel nastreven of indien er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel. De verenigbaarheid van die beperkingen met het recht op toegang tot een rechterlijke instantie hangt af van de bijzonderheden van de in het geding zijnde procedure en wordt beoordeeld in het licht van het proces in zijn geheel (EHRM, 24 februari 2009, *L'Erablière* t. België, § 36; 29 maart 2011, *R.T.B.F.* t. België, § 69).

B.4.2. Meer in het bijzonder zijn de regels betreffende de vormvoorschriften gericht op een goede rechtsbedeling en het weren van de risico's van rechtsonzekerheid. Die regels mogen de rechtzoekenden echter niet verhinderen hun rechten te doen vrijwaren.

Bovendien « dienen de rechtbanken, door de procedureregels toe te passen, zowel een overdreven formalisme dat afbreuk zou doen aan het eerlijke karakter van de procedure, als een buitensporige soepelheid die zou leiden tot het afschaffen van de bij de wet vastgestelde procedurele vereisten, te vermijden » (EHRM, 25 mei 2004, *Kadlec en anderen* t. Tsjechische Republiek, § 26; 26 juli 2007, *Walchli* t. Frankrijk, § 29). « Het recht op toegang tot een rechter wordt immers aangetast wanneer de reglementering ervan niet langer de doelstellingen van de rechtszekerheid en de behoorlijke rechtsbedeling dient en een soort van hinderpaal vormt die de rechtzoekende verhindert zijn geschil ten gronde door het bevoegde rechtscollege beslecht te zien » (EHRM, 13 januari 2011, *Evaggelou* t. Griekenland, § 19; 24 mei 2011, *Sabri Gunes* t. Turkije, § 58).

B.5. Het in het geding zijnde verschil in behandeling berust op een objectief criterium, namelijk de al dan niet volledige inschrijving van de onderneming of vestigingseenheid in de Kruispuntbank van Ondernemingen.

B.6.1. Het vereiste dat de ingestelde vordering, wil zij ontvankelijk zijn, moet zijn gebaseerd op een activiteit waarvoor de onderneming op de datum van de inleiding van de vordering is ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen of op een activiteit die valt onder het maatschappelijk doel waarvoor de onderneming op die datum is ingeschreven, gaat terug op de algemene doelstelling die aan de wet van 3 juli 1956 op het handelsregister

ten grondslag ligt. Met die wetgeving beoogde de wetgever immers het zwartwerk te bestraffen van diegenen die een handelswerkzaamheid uitoefenen zonder de juridische, sociale en fiscale gevolgen ervan te dragen en de maatregel strekte ertoe die handelaars de toegang tot de rechtszaal te ontzeggen (*Hand.*, Senaat, 1955-1956, zitting van 29 november 1956, p. 47; *Pasin.*, 1956, pp. 519-520). Aldus droeg die maatregel bij tot het bestrijden van de oneerlijke concurrentie.

B.6.2. Die zorg blijft gelden voor vorderingen die gebaseerd zijn op een andere activiteit dan die waarvoor de onderneming op de datum van inleiding van de vordering is ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen, ook al kan de Kruispuntbank van Ondernemingen zijn taken in dat geval reeds naar behoren uitvoeren (artikel III.15 van het Wetboek van economisch recht).

B.6.3. De in het geding zijnde vereiste is niet onevenredig. De onontvankelijkheid van de vordering wordt immers gedekt indien de exceptie niet *in limine litis* wordt opgeworpen (artikel III.26, § 2, van het Wetboek van economisch recht).

B.7. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel III.26, § 2, van het Wetboek van economisch recht schendt niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 14 december 2016.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

E. De Groot